

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 54/2015-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. augusta 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Lalíka a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Štefanom Ševčovičom, Jágeho 10, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 19/2001 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 19/2001 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 19/2001 prikazuje konať bez zbytočných prieťahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva peňažné zadosťučinenie v sume 10 000 € (slovom desaťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 355,73 € (slovom tristopäťdesiatpäť eur a sedemdesiattri centov) na účet advokáta JUDr. Štefana Ševčoviča do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 19/2001.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 15. januára 2001 na okresnom súde „návrh na začatie konania na náhradu škody spôsobenej pri dopravnej nehode“, o ktorom nebolo doteraz právoplatne rozhodnuté, a to aj napriek sťažnosti podanej predsedovi okresného súdu.

3. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje ústavnému súdu, aby vo veci vydal nález, ktorým vysloví, že jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 19/2001 porušené bolo, prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 30 000 € a úhrady trov konania v sume 1 146,67 €.

4. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti uviedol, že ide o veľmi náročnú vec s potrebným znaleckým dokazovaním, v ktorej sa permanentne koná okrem obdobia október 2004 až október 2008, keď prebiehalo odvolanie a odvolacie konanie. Súhlasil s upustením od ústneho pojednávania a rovnako sa vyjadrila aj sťažovateľka.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 19/2001 bolo porušené jej označené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. I. ÚS 227/2015).

8. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Súdca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci. Vzhľadom však na extrémnu dĺžku konania súd vôbec nepovažoval za významné tieto kritériá z obsahu spisu podrobne skúmať, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nemôže v právnom štáte trvať takú dlhú dobu, v dôsledku ktorej prudko klesá dôveryhodnosť justície.

9.1 Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na odškodnenie úrazu z dopravnej nehody spôsobenej 14. januára 1998. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie môže v danej veci predstavovať určitý stupeň zložitosti súvisiaci so zodpovedaním otázok týkajúcich sa všetkých zložiek náhrady škody na zdraví sťažovateľky, ktoré si vyžadujú aj mnohé lekárske posudky. Z tohto dôvodu boli vo veci vykonané dva znalecké dokazovania, ale aj napriek tomu konanie nemôže trvať takú dlhú dobu.

9.2 Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred všeobecným súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu

základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd z obsahu vyjadrení konajúcej sudkyne dospel k záveru, že sťažovateľka nezapríčinila prieťahy v konaní.

9.3 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Priebeh konania zistený ústavným súdom z vyžiadaného vyjadrenia predsedu okresného súdu, ako aj aktuálne konajúcej sudkyne poukazuje na záver, že prieťahy v konaní sú v prevažnej miere zapríčinené nekvalifikovaným postupom a rozhodovaním okresného súdu (mnohé jeho rozhodnutia boli zrušené), v dôsledku čoho konanie vo veci doteraz nie je právoplatne ukončené.

Z uvedeného vyplýva, že posudzované konanie začalo 2. júla 2002 podaním návrhu navrhovateľom (bývalým manželom sťažovateľky), pričom konanie vo veci doteraz nie je právoplatne ukončené.

10. Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) taktiež konštatoval, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol.

11. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania v trvaní vyše 14 rokov bez právoplatného skončenia veci a vzhľadom na konštatovanú zjavnú neefektívnosť postupu okresného súdu, ktorého rozhodnutia boli opakovane zrušené odvolacím súdom, ústavný súd dospel k názoru, že okresný súd svojím postupom spôsobil zbytočné prieťahy v konaní, čím došlo u sťažovateľky k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

12. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľka nachádza.

13. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 € poukazujúc na doterajšiu extrémnu dĺžku namietaného konania a jej nepriaznivý zdravotný stav či dlhotrvajúci stav neistoty a stresu. Sťažovateľka tiež poukazuje na nemožnosť disponovať so svojím majetkom – odškodným, ktoré jej patrí od vzniku škody.

14. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

15. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku namietaného konania okresného súdu a zároveň berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu a hlavne to, čo je pre sťažovateľku predmetom konania, pričom sa sama o predĺženie tejto doby svojím správaním nepričinila, ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd v tejto súvislosti a s ohľadom na argumentáciu sťažovateľky tiež poznamenáva, že priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nepredstavuje realizáciu práva priznaného čl. 46 ods. 3 ústavy, t. j. primerané finančné zadosťučinenie nemožno stotožňovať s odškodným, s náhradou či už za skutočnú škodu, ušlý zisk alebo nemajetkovú ujmu.

16. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov za dva úkony právnej služby poskytnuté v roku 2015 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) po 139,83 € (§ 11 ods. 3 vyhlášky), čo spolu s režijným paušálom 2 x 8,39 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 296,44 €, ktorá po zvýšení o daň z pridanej hodnoty predstavuje celkovú sumu 355,73 €.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

17. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. augusta 2015